

Fimmtudaginn 4. febrúar 1993.

Nr. 190/1989. **Triton hf.**

(Grétar Haraldsson hrl.)

gegn

Óskari Árnasyni

(Othar Örn Petersen hrl.).

Umsýsluviðskipti. Galli. Tómlæti.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Garðar Gíslason, Gunnar M. Guðmundsson og Haraldur Henryrson og Bjarni K. Bjarnason, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 23. maí 1989. Krefst hann sýknu af öllum kröfum stefnda í málinu og málskostnaðar úr hans hendi í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

I.

Í bréfi áfrýjanda til stefnda 17. september 1986, sem rakið er orðrétt í héraðsdómi, staðfesti áfrýjandi, að hann hefði „tekið til sölumeðferðar“ fyrir stefnda tilgreint magn af rækju. Í bréfinu, sem er eina skjalið, sem á milli málsaðila fór í upphafi þessara viðskipta, er kaupanda ekki getið, en við munnlegan málflutning fyrir Hæstarétti kom fram, að áfrýjandi hefði á þessum tíma átt vísan kaupanda að rækjunni. Þá kom það og fram, að áfrýjandi hefði ekki kunngjört stefnda, hver kaupandi rækjunnar var, fyrr en í bréfi 8. janúar 1987, en frá því greinir í héraðsdómi. Á vörureikningi frá áfrýjanda til kaupanda rækjunnar, Glyngöre Feinkost í Þýskalandi, 24. september 1986, er stefnda ekki getið. Samkvæmt þessu og gögnum málsins að öðru leyti verður að líta svo á, að viðskipti þau, sem mál þetta fjallar um, hafi verið umsýsluviðskipti. Er það og ekki vefengt af hálfu áfrýjanda.

II.

Í aðilaskýrslu á bæjarþingi Reykjavíkur greindi forstjóri áfrýjanda frá því, að svo hefði verið um samið milli áfrýjanda og

Glyngöre Feinkost, að fyrirtækið greiddi andvirði rækjunnar með víxli við móttöku hennar í Þýskalandi. Verður ekki annað séð en réttar efndir hafi orðið á þessu af hálfu kaupanda, en að sögn forstjórans var víxillinn afhentur þýskum banka til varðveislu í þágu áfrýjanda. Af hálfu áfrýjanda var aldrei eftir því gengið, að víxillinn yrði greiddur. Kvað forstjórinn það hafa farist fyrir af tillitssemi við kaupandann vegna galla, sem komið hefðu í ljós á rækjunni.

Gegn mótmælum stefnda er ósannað, að honum hafi borist vitneskja um kvartanir kaupanda um galla á rækjunni fyrr en í fyrrnefndu bréfi 8. janúar 1987. Þá var liðinn einn og hálfur mánuður, frá því að áfrýjanda bar að standa stefnda skil á kaupverðinu.

III.

Fallast ber á það með héraðsdómara, að þær meginreglur, er fram koma í ákvæðum laga nr. 39/1922 um lausafjárkaup, sem skírskotað er til í héraðsdómi, eigi við um viðskipti aðila. Með hliðsjón af því ber einnig að fallast á rök og ályktanir héraðsdómara, er lúta að því, að lagaskilyrði hafi skort fyrir því, eins og atvikum var háttað, að kaupandi rækjunnar gæti borið fyrir sig galla á henni og byggt á þeim riftunarkröfu, svo að bindandi væri fyrir stefnda.

IV.

Samkvæmt þessu var áfrýjanda skylt að standa stefnda skil á umsömdu söluverði rækjunnar. Ber því að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða dóms um annað en málskostnað, en hvorki er deilt um kröfufjárhæðina sem slíka né vexti af henni samkvæmt héraðsdómi.

Rétt er, að áfrýjandi greiði stefnda samtals 600.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Við ákvörðun hans hefur ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður um annað en málskostnað.

Áfrýjandi, Triton hf., greiði stefnda, Óskari Árnasyni, 600.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 27. apríl 1989.

Mál þetta, sem dómtekið var 31. mars sl., höfðaði Óskar Árnason, Norðurgötu 11, Sandgerði, fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, birtri 23. júní 1988, gegn Triton hf., Hafnarstræti 20, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér DEM 136.091,11 eða jafngildi þeirra í íslenskum krónum skv. gengi á greiðsludegi með [nánar tilgreindum dráttarvöxtum svo og málskostnað].

Stefndi krefst sýknu af öllum kröfum stefnanda og að stefnanda verði gert að greiða stefnda málskostnað samkvæmt gjaldskrá LMFÍ. Jafnframt er þess krafist, að tildæmdur málskostnaður skuli frá 15. degi eftir dómsuppsögu og til greiðsludags bera sömu vexti og gjaldfallnar peningakröfur samkvæmt vaxtalögum.

Leitað hefur verið um sáttir í málinu án árangurs.

Málavextir.

Hinn 17. sept. 1986 gerðu stefnandi, sem er fiskverkandi, og stefndi, sem er útflutningsfyrirtæki, sem aðallega flytur út rækju, með sér samning um kaup og sölu á 70.445 dósnum af niðursoðinni rækju í hlaupi, sbr. dskj. 3, en það er yfirlýsing frá stefnda, svohljóðandi:

„Við staðfestum að hafa tekið til sölumeðferðar:

niðursoðna rækju í hlaupi,

200 g nettó, án öskju og ytri kassa,

magn: $70.375 + 70 = 70.445$ dósir,

verð: DM 2,00 pr. dós, CIF Flensburg,

útskipun: 24.9.1986,

greiðsla: 60 dg. frá útskipun.“

Áður en varan var flutt út, fór fram rannsókn Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins á vörunni, dags. 23. september 1986, sbr. vottorð rannsóknastofnunarinnar á dskj. 4, en þar er svofelld athugasemd gerð við ástand vörunnar: „Drained wt less than labelled wt in the lot. Colour and smell defective in part of the lot.“ Stefndi greiddi flutningskostnað vörunnar til Flensborgar, iðgjald vátryggingar vörunnar til Harrislee og útflutningsgjöld vörunnar.

Varan var ekki greidd á gjalddaga. Með bréfi, dags. 8. janúar 1987, tilkynnti stefndi stefnanda, að í ljós hefðu komið gallar á vörunni og þess vegna hefði kaupandi neitað að ganga frá greiðslu. Bréfi þessu fylgdi skýrsla þýskrar rannsóknastofu, Institut Nehring, dags. 21. nóv. 1986.

Í skýrslu þessari kemur fram, að 5. nóv. 1986 hafi stofnuninni borist 7 „krónískar“ niðursuðudósir. Dósirnar hafi allar verið ákaflega óhreinar að utanverðu. Í öllum tilvikum sé bolur dósanna mjög dældaður. Tvær dósanna hafi verið auðkenndar með handskrifuðu „gut“, en hinar auð-

kenndar með „schlecht“. Skýrslu þessari lýkur með svohljóðandi samantekt í þýðingu löggilts skjalapýðanda: „Skemmdirnar á þeim fimm dósunum, sem oss bárust með merkingunni „schlecht“, má rekja til gerlamengunar vegna bilunar (óþéttleika) við riflínuna. Vér gerum ráð fyrir, að þessi bilun eigi rætur að rekja til meðferðar pakkninganna. Að ógleymdum dældunum á bol dósanna er enn fremur áberandi, að lyklarnir virðast dældaðir inn falsmegin (saummegin). Hugsanlegt er, að röng stöflun eða önnur áraun við stöflun hafi leitt til sérstaklega mikils álags, sem lýsti sér síðan í riflínusliti (broti).“

2. apríl 1987 var gerð rannsókn hjá Institut für Lebensmittelkonservierung. Í skýrslu þeirrar stofnunar kemur fram, að rannsókuð hafi verið tvö sýni. Við annað sýnið voru engar athugasemdir gerðar, en hitt sýndi frávík frá eðlilegum þéttleika og bragði. Í lok skýrslunnar segir, að dæma verði alla vörusendinguna ósöluhæfa, þar sem hættu sé á, að dósir með gölluðu innihaldi komist í hendur neytenda.

Með bréfi, dags. 12. maí 1987, tilkynnti stefndi, að hinn erlendi kaupandi hefði hafnað vörunni og neitað að borga kaupverð vörunnar. Í bréfi þessu tilkynnti stefndi, að stefnanda yrði gerður reikningur fyrir þeim kostnaði, sem stefndi hefði orðið fyrir, auk glataðra umboðslauna. Með bréfi, dags. 16. júní 1987, var ítrekað, að hinn erlendi kaupandi hefði hafnað vörunni, og jafnframt lagður fram reikningur, að fjárhæð kr. 443.233, vegna kostnaðar, sem stefndi og hinn erlendi kaupandi töldu sig hafa haft af umræddri vörusendingu. Með bréfi stefnanda, dags. 6. júlí 1987, var þessum kröfum hafnað og krafa um greiðslu kaupverðs ítrekuð. Varan var endursend til Íslands, en stefnandi neitaði viðtöku hennar. Með bréfi, dags. 1. apríl 1988, óskaði stefndi eftir því við Eimskipafélag Íslands hf., að varan yrði eyðilögð.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Af hálfu stefnanda er á því byggt, að stefndi beri ábyrgð á greiðslu kaupverðs vörunnar, sbr. dskj. 3, en þar er staðfest, að stefndi hafi tekið umrædda vöru til sölu meðferðar og greiðsla kaupverðs fari fram 60 dögum frá útskipun. Hvort sem lítið sé svo á, að með aðilum málsins hafi komist á bindandi samningur um kaup og sölu umræddrar vöru eða að stefndi hafi einungis ábyrgst greiðslu hennar, er á því byggt, að stefnda sé skylt að greiða stefnanda umsamið verð vörunnar. Sala stefnda á vörunni til þriðja manns hafi verið stefnanda algerlega óviðkomandi og algerlega á ábyrgð stefnda. Stefnandi hafi verið ókunnugt um, hver hinn erlendi kaupandi var og á hvaða verði hann keypti vöruna, enda ekkert réttarsamband þeirra á milli.

Ekki hafi verið sýnt fram á, að neitt hafi verið athugavert við vöruna

við afhendingu hennar, svo að það heimili bætur, afslátt eða riftun kaup-samnings, en áhættan af vörunni hafi flust úr hendi stefnanda við afhendingu vörunnar til stefnda til flutnings. Hafi verið gerð mistök í geymslu, flutningi og meðferð vörunnar, eftir að stefnandi afhenti hana, þá sé það stefnanda óviðkomandi, en á ábyrgð stefnda.

Varan hafi verið afhent stefnda, eins og henni sé lýst í vottorði Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins, dags. 23. september 1986. Ýmsar rannsóknir, sem hinn erlendi kaupandi hafi látið gera á vörunni, gefi engar vísbendingar um, að varan hafi verið gölluð við afhendingu hennar 17. september 1986. Þvert á móti virðist rannsókn Institut Nehring staðfesta, sbr. dskj. 9, að röng meðhöndlun stefnda eða hins erlenda kaupanda á vörunni hafi leitt til þess, að hún skemmdist.

Jafnframt er á því byggt, að stefndi hafi ekki þegar í stað borið fyrir sig, að vörunni væri ábótavant. Það hafi ekki verið fyrr en með bréfi, dags. 12. maí 1987, sem stefndi hafi tilkynnt riftun kaupanna. Stefndi hafi því misst rétt sinn vegna tómlætis, enda um verslunarkaup að ræða.

Stefnandi sundurliðar kröfu sína svo:

Höfuðstóll 70.445 stk. á DEM 2,00, DEM 140.890 að fráðregnu:

Iðgjald váttryggingar greitt af Triton hf. skv.

dskj. 5	DEM	665,04
Flutningsgjald ísl. kr. 83.830 m/v gengi dags. 25. sept. 1986, greitt af Triton hf. skv. dskj. 6	DEM	4.133,85
Samtals	DEM	136.101,11

Stefnandi reisir kröfur sínar á meginreglum kaupa-, samninga og kröfurettar. Vaxtakröfu sína reisir stefnandi á auglýsingum Seðlabanka Íslands á hverjum tíma um vaxtafót auk venju. Þá er og byggt á lögum nr. 25/1987 um vexti. Vaxtavaxtakrafan er reist á 12. gr. 1. nr. 25/1987. Málskostnaðarkrafan er rökstudd með vísan til 1. mgr. 177. gr. 1. nr. 85/1936.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Af hálfu stefnda er því haldið fram, að hann hafi tekið að sér að selja í umboðssölu rækju fyrir stefnanda, sbr. dskj. 3 og 27. Kaupandi hafi verið Glyngöre Feinkost í Þýskalandi.

Eftir að rækjan kom á ákvörðunarstað, hafi hún reynst gölluð, og hafi stefnanda þegar verið tilkynnt það og hann inntur eftir því, hvað gera ætti við rækjuna. Því hafi stefnandi aldrei svarað, og hafi rækjan að lokum verið send til Íslands og síðan eyðilögð, þar sem stefnandi hafi aldrei sinnt neitt um að gefa fyrirmæli um, hvað ætti að gera við hana.

Sýknukrafa stefnda er í fyrsta lagi á því reist, að hann sé ekki aðili máls

þessa. Beri því að sýkna hann vegna aðildarskorts. Stefndi hafi aðeins verið umboðssali, og þar sem hann hafi ekkert fengið greitt fyrir rækjuna vegna galla, beri hann ekki ábyrgð á greiðslu til stefnanda. Ef ekki verði fallist á sýknu vegna aðildarskorts, er krafist sýknu vegna þess, að varan, sem stefnandi afhenti, hafi verið gölluð og því ósöluhæf. Í því sambandi er vísað til fram lagðra skjala.

Við munnlegan málflutning var því haldið fram af hálfu stefnda, að stefndi bæri einungis ábyrgð gagnvart stefnanda sem umsýsluaðili og bæri því ekki beina greiðsluskyldu. Það hafi verið ljóst í janúar 1987, að kaupandi hafnaði vörunni, og það hafi stefndi tilkynnt stefnanda. Stefndi hafi ekki innheimt vixilinn frá þýska kaupandanum og því ekki fengið neina greiðslu. Stefndi telji, að kaupanda hafi verið heimilt að rifta, þar sem varan hafi verið ósöluhæf.

Niðurstaða.

Við aðalmeðferð málsins gáfu skýrslu fyrir dóminum stefnandi, framkvæmdastjóri stefnda, Örn Erlendsson, og Jóhannes Arason matvælafræðingur.

Viðskipti þau, sem málið er af risið, voru umsýsluviðskipti, þar sem stefnandi var umsýsluveitandi og stefndi umsýslumaður, sbr. dskj. 3, og ber sem slíkur ábyrgð gagnvart stefnanda, enda átti stefnandi engin viðskipti við hinn erlenda kaupanda. Það var stefndi, sem hlutaðist til um endursendingu vörunnar frá Þýskalandi og greiddi endursendingarkostnaðinn. Samkvæmt framburði framkvæmdastjóra stefnda hér fyrir dómi er í vörslu stefnda víxill fyrir kaupverði vörunnar frá hinum erlenda kaupanda. Verður því ekki fallist á sýknukröfu stefnda sökum aðildarskorts.

Hið fyrsta í skjölum málsins, sem gefur til kynna, að eitthvað sé athugað við ástand vörunnar umfram það, sem fram kom í áður nefndu vottorði Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins, dags. 23. sept. 1986, er bréfið frá Institut Nehring, dags. 21. nóv. 1986. En það bréf sannar ekkert um ástand vörunnar 24. sept. 1986. Ekkert hefur komið fram um það undir rekstri málsins, að niðursuðudósirnar, sem stefndi tók til sölumeðferðar, hafi verið óhreinar og dældaðar, þá er þær voru afhentar. En hefði svo verið, hefði það átt að hvetja til ýtarlegrar rannsóknar á vörunni, áður en hún var tekin til sölumeðferðar. Hafi dósirnar dældast og óhreinkast, eftir að varan var afhent flutningsaðila, er það ekki á ábyrgð stefnanda, sbr. 10., 63. og 64. gr. 1. nr. 39/1922.

Gegn andmælum stefnanda er ósannað, að honum hafi verið tilkynnt um galla á vörunni fyrr en með bréfi 8. janúar 1987, og jafnframt er ósannað, að honum hafi verið tilkynnt um riftun fyrr en með bréfi, dags. 12. maí 1987. Viðskipti þau, sem málið er af risið, eru verslunarkaup og

tilkynningar þessar því of seint fram komnar skv. 52. gr. l. nr. 39/1922.

Niðurstaða málsins verður því sú, að krafa stefnanda, sem ekki hefur verið tölulega vefngd, verður tekin til greina að öllu leyti með vöxtum, eins og segir í dómsorði.

Samkvæmt 177. gr. l. nr. 85/1936 ber að dæma stefnda til þess að greiða stefnanda málskostnað, sem ákveðst 475.000 kr., þar með talinn söluskattur af lögmansþóknun. Tildæmdur málskostnaður beri vexti skv. III. kafla l. nr. 25/1987, sbr. 175. gr. l. nr. 85/1986 in fine.

Auður Þorbergsdóttir borgardómari kvað upp dóminn.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Triton hf., greiði stefnanda, Óskari Árnasyni, DEM 136.091,11 eða jafngildi þeirra í íslenskum krónum skv. gengi á greiðsludegi með [nánar tilgreindum dráttarvöxtum og málskostnaði, 475.000 kr.].

Greiðslur samkvæmt dómi þessum greiðist innan 15 daga frá lögbirtingu dómsins að viðlagðri aðför að lögum.
